

Sygn. akt IV CSK 29/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa K.W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Sprawiedliwości, Prezesowi Sądu

Rejonowego w [...], T.S. i Przedsiębiorstwu [...] Spółce z ograniczoną

odpowiedzialnością

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 listopada 2017 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 10 sierpnia 2016 r.,

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 22 września 2015 r. Sąd Okręgowy w [...] oddalił powództwo K.W. o zasądzenie od pozwanych solidarnie Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Sprawiedliwości i Prezesa Sądu Rejonowego w [...] , T.S. oraz Przedsiębiorstwa [...] spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Panieńszczyźnie (dalej spółka A.) kwoty 2 649 512 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 lipca 2011 r. tytułem naprawienia szkody wyrządzonej powodowi złożeniem przez spółkę A. w złej wierze wniosku o ogłoszenie upadłości powoda, wyrządzonej wydaniem przez Sąd Rejonowy w [...] niezgodnego z prawem postanowienia o ogłoszeniu upadłości powoda, następnie zmienionego przez Sąd Okręgowy w [...] przez oddalenie tego wniosku, wydaniem przez sędziego komisarza w toku postępowania upadłościowego błędnych i niezgodnych z prawem postanowień oraz przez nienależyte wykonywanie obowiązków przez syndyka masy upadłości T.S..

Sąd pierwszej instancji ustalił, że od dnia 1 kwietnia 1999 r. powód prowadził rejestrowaną działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „S.” K.W. w zakresie wykonawstwa robót ogólnobudowlanych, remontowych, modernizacyjnych i sanitarnych, wznoszenia kompletnych budynków i budowli oraz sprzedaży materiałów budowlanych. W związku z tą działalnością zawarł w 2007 i 2008 roku szereg bliżej opisanych przez Sąd umów leasingu dotyczących maszyny do robót ziemnych, koparki kołowej, młota hydraulicznego, samochodów ciężarowych i osobowych oraz spłacał związane w tymi umowami zobowiązania na rzecz leasingodawców. Zatrudniał w tym okresie 23 pracowników. W dniu 29 maja 2008 r. zawarł z O.sp. z o.o. bliżej opisaną w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego umowę o roboty budowlane na stacji paliw za wynagrodzeniem w kwocie 2 306 905 zł netto, którą powód jako podwykonawca miał wykonywać w okresie od dnia 5 czerwca 2008 r. do dnia 25 września 2008 r. Powód przystąpił do jej realizacji. Od dnia 18 kwietnia 2008 r. powód na podstawie umowy z dnia 15 kwietnia 2008 r. prowadził roboty przy budowie hali produkcyjno - magazynowej w W., z których planowany przychód miał wynieść 262 827,14 zł. z terminem płatności do dnia 11 sierpnia 2008 r. W dniu 9 czerwca 2008 r. rozpoczął realizację prac na podstawie „Zlecenia na wykonanie ściany ogniowej w hali J.” z dnia 6 czerwca 2008 r., które miały się zakończyć w

dniu 31 lipca 2008 r. Planowany przychód według kosztorysu powykonawczego miał wynieść 65 138,84 zł, z terminem płatności do dnia 8 sierpnia 2008 r. Roboty te zakończono w dniu 29 lipca 2008 r. i w dniu 6 sierpnia 2008 r. sporządzony został protokół bezusterkowy odbioru robót budowlano - montażowych. W czerwcu 2008 r. powód negocjował z H. sp. z o.o. w [...] zawarcie umowy na podwykonawstwo robót budowlanych przy budowie pieczarkarni w D. o wartości 8 000 000 zł. Stopa zysku miała wynosić 10%, terminem rozpoczęcia prac uzgadniany był na dzień 1 września 2008 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił dalej, że w dniu 29 listopada 2007 r. Przedsiębiorstwo Wielobranżowe A. sp. z o.o. złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości powoda wskazując, że przysługuje jej wobec powoda wierzytelność w kwocie 157 334,85 zł z tytułu wykonanych i odebranych przez inwestorów bez zastrzeżeń robót budowlanych, stwierdzonych fakturami VAT dołączonymi do wniosku. Postanowieniem z dnia 30 listopada 2007 r. Sąd Rejonowy w [...] zabezpieczył majątek dłużnika przez ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego w osobie T.S.. Postanowieniem z dnia 15 lipca 2008 r. Sąd Rejonowy w [...] ogłosił upadłość powoda obejmującą likwidację majątku wskazując w uzasadnieniu, że przeprowadzone dowody dają podstawę do przyjęcia, że wnioskodawca jest wierzycielem K.W., legitymowanym do wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości, Sąd uznał, że wnioskodawca skutecznie przelał część wierzytelności objętych fakturami VAT na rzecz M. S. i T. P., co oznacza, że został spełniony wymóg wielości wierzycieli. W uzasadnieniu postanowienia wskazano dalej, że wartość majątku dłużnika wynosiła według sprawozdania tymczasowego nadzorcy sądowego T.S. - kwotę 702 640 zł (ruchomości) i 445 000 zł (nieruchomości), dłużnikowi przysługiwały wierzytelności (należności) w kwocie 400 000 zł, w tym należności od Spółki A. w kwocie 120 000 zł, zaś zobowiązania K.W. wynosiły około 100 000 zł.

Syndykiem masy upadłości został ustanowiony T. S., który przystąpił do czynności przejmowania przedsiębiorstwa upadłego, wzywając go w dniu 16 lipca 2008 r. do wydania majątku przedsiębiorstwa, przekazania środków pieniężnych w kwocie 55.000 zł, przedstawienia sprawozdania finansowego oraz wykazu majątku. Wezwania te kierował kilkakrotnie wobec braku współpracy ze strony upadłego,

który złożył zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego o ogłoszeniu jego upadłości likwidacyjnej, domagał się wstrzymania likwidacji jego przedsiębiorstwa, kierując liczne pisma w tej sprawie do Sędziego Komisarza i prezesa Sądu Okręgowego w [...].

W dniu 22 lipca 2008 r. powód wystąpił z wnioskiem do Syndyka o zezwolenie na dalsze prowadzenie działalności gospodarczej, wskazując na opisane wyżej umowy o roboty budowlane [...] w toku, których stopień zaawansowania był znaczny, a terminy zakończenia bliskie. Postanowieniem z dnia 23 lipca 2008 r. Sędzia komisarz wyraził zgodę na dalsze prowadzenie przedsiębiorstwa upadłego przez syndyka masy upadłości, ale uchylił je następnie postanowieniem z dnia 31 lipca 2008 r., odmawiając zgody na dalsze prowadzenie przedsiębiorstwa upadłego przez Syndyka. W dniu 1 sierpnia 2008 r. K.W. wystąpił o zmianę postanowienia o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku na postanowienie o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu oraz zwrócił się z wnioskiem do Sędziego komisarza o wstrzymanie likwidacji masy upadłości do czasu rozpoznania tego wniosku ewentualnie do czasu uprawomocnienia się postanowienia o ogłoszeniu upadłości wobec złożenia zażalenia. Upadły wskazał, że Syndyk jest nieobecny, a zachodzi potrzeba dokonania pilnych czynności w związku z realizacją kontraktów w toku. Pismami z dnia 6 i dnia 7 sierpnia 2008 r. K.W. zwrócił się do Przewodniczącego Wydziału XVIII Gospodarczego dla Spraw Upadłościowych i Naprawczych o natychmiastowe wyznaczenie osoby zdolnej do reprezentacji przedsiębiorstwa, gdyż Syndyk i Sędzia komisarz przebywają na urlopie. W odpowiedzi z dnia z dnia 11 sierpnia 2008 r. Przewodniczący poinformował, że bezpośredni zarząd majątkiem upadłego sprawuje Syndyk i do niego należy kierować wszelkie pisma. W dniu 21 sierpnia 2008 r. Syndyk zwolnił pracowników powoda z budowy [...], zaś w dniu 22 sierpnia 2008 r. dokonał inwentaryzacji wykonanych do tej pory robót wyceniając je na kwotę 660 413 zł netto. W dniu 22 sierpnia 2008 r. O. sp. z o.o. złożyła pismo z informacją, że w dniu 23 lipca 2008 r. i w dniu 8 sierpnia 2008 r. wystąpiła do Syndyka o złożenie oświadczenia w trybie art. 98 ust. 1 i 2 p.u.n., jednakże Syndyk nie złożył oświadczenia, a od dnia 21 sierpnia 2008 r. faktycznie zaprzestał świadczenia usług. O. sp. z o.o. została zawiadomiona o zakazie prowadzenia dalszej

działalności przez Syndyka ze względu na treść postanowienia Sędziego komisarza z dnia 31 lipca 2008 r. O. sp. z o.o. uznała, że nastąpiło odstąpienie od umowy z dnia 29 maja 2008 r. przez Syndyka masy upadłości, informując, że zleci wykonanie zastępcze umówionych robót innemu wykonawcy i naliczy kary umowne zgodnie z umową, co faktycznie nastąpiło. W dniu 29 sierpnia 2008 r. Syndyk zwrócił się do O. o wyznaczenie terminu na dokonanie inwentaryzacji budowy. Informował, że nie odstąpił od umowy, lecz zawiadomił o braku zgody na prowadzenie działalności gospodarczej, co nie jest tożsame z odstąpieniem przez syndyka od umowy w trybie art. 98 p.u.n. Informował, że wystąpił do sędziego komisarza z wnioskiem co do możliwości kontynuowania umowy. W dniu 10 września 2008 r. syndyk otrzymał od O. dwa pisma, na które w dniu 19 września 2008 r. odpowiedział, że umowa nadal obowiązuje, ponieważ Syndyk nie odstąpił od jej wykonania. Protokołem z 29 października 2008 r. inwestor O. S.A. dokonał odbioru końcowego zadania inwestycyjnego „Modernizacja Stacji Paliw [...]”, których generalnym wykonawcą był O.. Po dokonaniu spisu z natury i wycenie wartości robót wykonanych przez powoda, O. sp. z o.o. w piśmie skierowanym do syndyka T.S. przedstawiła wyliczenie końcowe wynagrodzenia należnego K. W. na kwotę 409 013 zł oraz naliczyła karę umowną za opóźnienie w wykonaniu przedmiotu umowy do 29 października 2008 r. w kwocie 627 478,16 zł.

W dniu 25 sierpnia 2008r. powód wystąpił do Prezesa Sądu Okręgowego w [...] o objęcie nadzorem postępowania upadłościowego, w którym kwestionował zasadność ogłoszenia upadłości, wskazywał, że nieobecność Syndyka przebywającego na urlopie oraz brak rozpoznania złożonych przez upadłego wniosków z dnia 1 sierpnia 2008 r., spowodowały szkody w majątku upadłego. W dniu 10 września 2008 r. Syndyk złożył spis inwentarza, z którego wynikało, że upadły nie wydał Syndykowi całego majątku, mimo wezwań kierowanych od dnia 16 lipca 2008 r., nie złożył również oświadczenia w trybie art. 57 ust. 1 p.u.n. W dniu 12 września 2008 r. syndyk wystąpił do sędziego komisarza o wyrażenie zgody na wypowiedzenie opisanych umów leasingu ze skutkiem natychmiastowym w trybie art. 114 ust. 1 p.u.n., co uzasadnił brakiem środków finansowych na uiszczanie bieżących rat leasingowych, na co Sędzia Komisarz wyraził zgodę postanowieniem z dnia 15 września 2008 r.

Postanowieniem z dnia 19 września 2008 r. Sędzia komisarz wstrzymał likwidację masy upadłości K.W. do czasu prawomocnego rozpoznania wniosku upadłego z dnia 1 sierpnia 2008 r. o zmianę postanowienia z dnia 15 lipca 2008 r. o ogłoszeniu upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika na postanowienie o ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu.

W dniu 6 listopada 2008 r. Sędzia komisarz zatwierdził sprawozdanie rachunkowe Syndyka obejmujące okres od dnia 15 lipca 2008 r. do dnia 14 października 2008 r. Postanowieniem z 14 listopada 2008 r. Sąd Okręgowy w [...] uwzględnił zażalenie K.W. i zmienił zaskarżone postanowienie Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że oddalił wniosek o ogłoszenie upadłości likwidacyjnej i obciążył wierzyciela całością kosztów postępowania upadłościowego, wskazując, że wbrew ocenie Sądu Rejonowego, dokonanej z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c., spółka A. nie wykazała wymagalnej wierzytelności wobec K.W., a tym samym nie wykazała legitymacji do zgłoszenia wniosku w rozumieniu art. 20 ust. 1 p.u.n. Postanowieniem z dnia 16 stycznia 2009 r. uchylono postępowanie upadłościowe wobec powoda. W 2009 r. powód dochodził od O. sp. z o.o. wynagrodzenia za roboty wykonane przez niego na stacji paliw w W. w kwocie 498.995,86 zł (409.013 zł netto plus VAT) z odsetkami ustawowymi, kwestionując prawo pozwanego do naliczenia kary umownej. Prawomocnym wyrokiem z dnia 16 grudnia 2009 r. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 17 lipca 2009 r. zasądzający na rzecz K.W. kwotę 456 053,29 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 15 lutego 2009 r. w ten sposób, że powództwo oddalił. Według dalszych ustaleń Sądu Okręgowego powód złożył w dniu 15 lipca 2011 r. wniosek o zawezwanie do próby ugodowej skierowany przeciwko Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu Rejonowego, T.S. i Spółce A. o zapłatę odszkodowania w kwocie 2 649 512 zł z ustawowymi odsetkami, ale do ugody nie doszło.

Oddalając powództwo Sąd pierwszej instancji uznał, że postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 14 lipca 2008 r. o ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej powoda było wprawdzie błędne, ale nie było bezprawne w rozumieniu art. 417 § 1 k.c. w tym sensie, że nie stanowiło kwalifikowanego rażącego bezprawia sądowego. Zostało ono zmienione przez Sąd Okręgowy na skutek przyjęcia przez Sąd drugiej instancji, że Sąd Rejonowy naruszył zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233

§ 1 k.p.c.) w odniesieniu do wierzytelności przysługującej wnioskującej o upadłość Spółce A. Postanowienia Sędziego komisarza wydawane w toku postępowania upadłościowego także nie były bezprawne w powyższym rozumieniu, a sam powód, swoim postępowaniem utrudniał, zdaniem Sądu Okręgowego, prowadzenie postępowania upadłościowego przez odmowę wydania Syndykowi składników masy upadłości, a także nie złożenie oświadczenia, o którym mowa w art. 57 p.u.n. Sąd pierwszej instancji uwzględnił zarzut przedawnienia roszczenia odszkodowawczego podniesiony przez pozwanego T.S.. Wezwanie do próby ugodowej nie przerwało biegu okresu przedawnienia roszczenia powoda wobec byłego Syndyka, albowiem we wniosku tym powód wskazał jego niewłaściwy adres, przez co Sąd Rejonowy przyjął błędnie w postępowaniu wywołanym wnioskiem o próbę ugody, że wezwanie do zawarcia ugody zostało doręczone T.S. skutecznie *per aviso*. Sąd Okręgowy podniósł także, że powód nie udowodnił, aby S. A. złożyła wniosek o ogłoszenie jego upadłości w złej wierze (art. 34 p.u.n.); podkreślana przez powoda okoliczność, że Sąd Okręgowy oddalając wniosek o ogłoszenie upadłości powoda obciążył Spółkę A. w postanowieniu z dnia 14 listopada 2008 r., całością kosztów postępowania upadłościowego nie miała, zdaniem Sądu pierwszej instancji, znaczenia.

Wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację powoda, dzielając ustalenia faktyczne i oceny prawne Sądu Okręgowego.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił naruszenie art. 123 § 1 pkt 1 k.c., art. 34 ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2013r. ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze w brzmieniu wówczas obowiązującym (tekst jedn.: Dz.U. z 2009 r., Nr 175, poz. 1361 - dalej: „p.u.n.”) w zw. z art. 415 k.c., art. 160 ust. 3 p.u.n. w zw. z art. 415 k.c., art. 417 § 1 k.c. oraz naruszenie przepisów postępowania cywilnego, tj. art. 130 § 2 zd. drugie k.p.c. oraz art. 227 w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego oraz w całości poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w [...] i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny odnosząc się do sformułowanego w apelacji zarzutu naruszenia art. 417 § 1 k.c. ograniczył swoje rozważania do wskazania, że podziela, nie widząc potrzeby ich szczegółowego przytaczania, wywody prawne Sądu Okręgowego o nie wykazaniu przez powoda oczywistej kwalifikowanej bezprawności nieprawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 14 lipca 2008 r. o ogłoszeniu upadłości oraz kwestionowanych przez powoda postanowień Sędziego komisarza. Sąd Okręgowy podniósł, że wprowadzie postanowienie Sądu Rejonowego o ogłoszeniu upadłości powoda było błędne, ale nie było bezprawne w rozumieniu art. 417 § 1 k.c., przy czym wskazał - bez zróżnicowania, czy pogląd ten odnosi do stwierdzenia niezgodności z prawem orzeczeń prawomocnych (art. 417¹ § 2 k.c.) czy orzeczeń nieprawomocnych (art. 417 § 1 k.c.) - na ukształtowaną w orzecznictwie autonomiczną i zawężoną definicję „bezprawności sądowej” uwzględniającą niezawisłość sędziowską oraz konstytucyjne i ustrojowe cechy władzy sądowniczej. Sąd Apelacyjny podzielił bez szerszych rozważań i wystarczającego odniesienia się do uzasadnienia zarzutu apelacyjnego, tę ocenę prawną, powołując się dodatkowo na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2015 r., IV CNP 44/14 i przywołane w jego uzasadnieniu orzecznictwo, które nie było jednak adekwatne do przedmiotu oceny prawnej przy rozpoznawaniu tego zarzutu apelacyjnego (naruszenia art. 417 § 1 k.c.), albowiem orzeczenie to i zawarte w nim wywody Sądu Najwyższego odnoszą się do wykładni pojęcia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego, o którym mowa w art. 417¹ § 2 k.c.

Stosownie do art. 77 ust. 1 Konstytucji, każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej. Zgodnie z art. 417 § 1 k.c., za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. W świetle przytoczonych regulacji oraz art. 417¹ § 2 k.c. należy wskazać, że art. 417 § 1 k.c. stanowi podstawę prawną odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez niezgodne z prawem wydanie nieprawomocnego orzeczenia sądowego skutecznego z dniem jego wydania, następnie uchylonego

lub zmienionego przez Sąd drugiej instancji w wyniku uwzględnienia zwykłego środka odwoławczego. Przesłanki tej odpowiedzialności to wydanie niezgodnego z prawem orzeczenia nieprawomocnego, następnie zmienionego lub uchylonego w toku instancji, szkoda i adekwatny związek przyczynowy między wydaniem orzeczenia i szkodą. Oceny, czy przesłanki te zachodzą, dokonuje samodzielnie sąd, do którego poszkodowany wniósł pozew o naprawienie szkody (sąd odszkodowawczy), przy czym sąd ten ma obowiązek poczynienia własnych samodzielnych ustaleń ocen dotyczących tego, czy orzeczenie sądu pierwszej instancji jest niezgodne z prawem. Sąd jest przy tym niewątpliwie związany sentencją orzeczenia sądu odwoławczego o zmianie lub uchyleniu orzeczenia pierwszoinstancyjnego (art. 365 § 1 k.p.c.). Nie ma jednak przeszkód do ustalenia i oceny, czy istnieją także inne jeszcze, niż stwierdzone w uzasadnieniu orzeczenia sądu drugiej instancji, wadliwości orzeczenia uzasadniające po pierwsze jego zmianę lub uchylenie (w sensie wzmacniające trafność orzeczenia nadzorczego), zaś po drugie wskazujące na niezgodność z prawem orzeczenia nieprawomocnego.

Rozważania Sądu Apelacyjnego ograniczyły się do przytoczenia poglądów dotyczących przesłanek stwierdzania niezgodności z prawem prawomocnych orzeczeń sądów, o których mowa w art. 417¹ § 2 k.c., stąd apelacyjny zarzut naruszenia art. 417 § 1 k.c. nie został w zasadzie rozpoznany, co uzasadnia uwzględnienie skargi w tym zakresie. Należy przy tym wskazać, że wprawdzie Sąd zrekonstruował przebieg postępowania upadłościowego, ale odnosząc się do kwestii, czy wydanie nieprawomocnego postanowienia o ogłoszeniu upadłości było zgodne z prawem poprzestał na wskazaniu, że nie było niezgodne z prawem, ponieważ o niezgodności tej nie świadczy dokonanie przez Sąd Rejonowy wadliwej oceny dowodów przedłożonych przez wnioskodawcę przy wniosku o ogłoszenie upadłości uzasadniających przyjęcie, że jest on wierzycielem powoda legitymowanym do złożenia wniosku o upadłość. Sąd Okręgowy rozpoznający zażalenie powoda na postanowienie o ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej, rzeczywiście wytknął naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 233 § 1 k.p.c., ale wskazał jednocześnie, że jego skutkiem było naruszenie prawa materialnego, a to art. 20 ust. 1 p.u.n. prze wadliwe uznanie, że Spółka A. była uprawniona do złożenia wniosku jako wierzyciel, podczas gdy tego przymiotu w rzeczywistości nie

wykazała. Sąd Apelacyjny rozpoznając apelację powoda nie odniósł się do całości materiału sprawy, w tym akt sprawy upadłościowej, z których wynika, iż praktycznie przez pół roku sąd upadłościowy prowadził dochodzenie, czy wnioskodawcy- Spółce A. przysługują wierzytelności wskazane we wniosku, przeprowadził dowody z zeznań świadków i dokumentów na te okoliczności, chociaż przedmiotem postępowania powinno być ustalenie, czy zachodzą ustawowe podstawy do ogłoszenia upadłości dłużnika. Można zrozumieć, że czynności te miały na celu ustalenie, czy Spółka A. jest wierzycielem uprawnionym do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, ale jednocześnie należy wskazać, że w uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy powołał się wprawdzie na art. 10 i 11 p.u.n., ale nie wiadomo, na jakich jednoznacznych i stabilnych ustaleniach faktycznych dotyczących wartości majątku powoda oraz stanu jego zobowiązań, oparł się stwierdzając, że Spółka A. wykazała stan niewypłacalności K.W., co uzasadnia ogłoszenie upadłości likwidacyjnej powoda. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że oddalił wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność ustalenia wartości przedsiębiorstwa dłużnika, gdyż w świetle wyjaśnień dłużnika i zbieżnej z nimi oceny tymczasowego nadzorcy sądowego przeprowadzenie tego dowodu nie było konieczne. Sąd Rejonowy podniósł, że z zeznań dłużnika wynika, iż wysokość jego zobowiązań wynosi 100 000 zł, zaś wartość majątku wynosi 500 000 zł. Jednocześnie w innym miejscu uzasadnienia postanowienia Sąd Rejonowy wskazał, że wartość majątku ustalona przez tymczasowego nadzorcę sądowego wynosi 702 640 zł (ruchomości) i 445 000 zł (nieruchomości), ponadto dłużnik posiada środki pieniężne w kwocie 32 000 zł. W uzasadnieniu tego orzeczenia wprawdzie przytoczono art. 10 i 11 p.u.n., ale zabrakło w nim obszerniejszych wywodów, z jakich przyczyn Sąd uznał K.W. za niewypłacalnego. W zażaleniu na to postanowienie powód zarzucił naruszenie art. 10 i 11 p.u.n., ale Sąd Okręgowy nie odniósł się do tego zarzutu, poprzestając na stwierdzeniu, że ustalenia Sądu pierwszej instancji dotyczące istnienia po stronie wnioskodawcy wymagalnej wierzytelności wobec powoda, a tym samym przewidzianej w art. 20 ust. 1 p.u.n. legitymacji do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości zostały poczynione z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c., co Sąd Okręgowy uznał za wystarczające do zmiany zaskarżonego postanowienia i oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości

likwidacyjnej. Z ustaleń stanowiących podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku wynika, że w okresie między dniem 15 lipca 2008 r. i dniem 14 listopada 2008 r. przedsiębiorstwo powoda, które prowadził od 1999 r., przestało praktycznie istnieć. Syndyk zwolnił pracowników powoda, wypowiedział umowy leasingu niezbędnego sprzętu ze skutkiem natychmiastowym, nie zostały ukończone prowadzone przez powoda roboty budowlane na stacji paliw (jak się później okazało, mimo bezspornego wykonania robot budowlanych, powód nie otrzymał za nie wynagrodzenia z uwagi na skuteczne obciążenie go karą umowną), zaś Syndyk nie złożył w zakresie tej umowy oświadczenia, o którym mowa w art. 98 p.u.n. Powód poniósł więc szkodę, której starał się zapobiec wnosząc pisma szczegółowo opisane w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego, adresowane do Sędziego komisarza, przewodniczącego wydziału Sądu Rejonowego i prezesa Sądu Okręgowego.

Kwestia, czy doszło lub nie doszło do niezgodnego z prawem aktu wykonywania władzy publicznej, o którym mowa w art. 417 § 1 k.c., polegającego na wydaniu przez Sąd Rejonowy nieprawomocnego, ale skutecznego z dniem wydania postanowienia Sądu Rejonowego o ogłoszeniu upadłości likwidacyjnej powoda, nie została przez Sąd Apelacyjny dogłębnie rozważona i wymaga ponownego rozpoznania z uwzględnieniem powyższych rozważań. Ze względu na przyjętą przez Sąd Apelacyjny koncepcję rozstrzygnięcia, zakładającą, że powództwo K.W. wobec Skarbu Państwa i Spółki A. nie jest usprawiedliwione co do zasady, zaś w stosunku do Syndyka przedawnione, Sądy nie poczyniły dokładniejszych ustaleń i ocen prawnych dotyczących zakresu szkody, istnienia adekwatnego związku przyczynowego między złożeniem przez Spółkę A. wniosku o ogłoszenie upadłości, wydaniem nieprawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego o ogłoszeniu upadłości oraz przeprowadzeniem postępowania upadłościowego w okresie do oddalenia wniosku o upadłość powoda a szkodą oraz ewentualnego wpływu zachowania powoda, kontestującego ogłoszenie upadłości i odmawiającego współpracy z Syndykiem, na zakres tej szkody. Należy przypomnieć, że stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia sądowego jest warunkiem koniecznym, lecz nie wystarczającym do przypisania Skarbowi Państwa

odpowiedzialności za szkodę, konieczne jest wykazanie przez poszkodowanego także pozostałych przesłanek tej deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów skargi kasacyjnej należy podnieść, że doszło do naruszenia art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w sposób wskazany w skardze kasacyjnej, albowiem złożenie w sądzie wniosku o zawezwanie do próby ugodowej na podstawie art. 185 § 1 k.p.c. stanowi jeden ze sposobów bezpośredniego dochodzenia przez wierzyciela swoich roszczeń przed sądem, skutkujący przerwaniem biegu przedawnienia roszczenia wskazanego we wniosku i w zakresie nim objętym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2009 r., II CSK 259/09, nie publ.). Skutek w postaci przerwy biegu przedawnienia następuje niezależnie od tego, czy ugoda została zawarta, a więc także wtedy, gdy postępowanie zakończyło się stwierdzeniem sądu, że do ugody nie doszło (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2014 r., V CSK 274/13, nie publ.). Powód nie został wezwany do usunięcia ewentualnych braków wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w zakresie adresu T.S. i wniosek nie został zwrócony odnośnie do tego pozwanego (por. art. 130 § 1 i 2 k.p.c.), stąd wywarł skutki prawne, z którym ustawa wiąże jego wniesienie. Wbrew zapatrywaniu Sądu drugiej instancji roszczenie odszkodowawcze skierowane przeciwko T.S. nie uległo więc przedawnieniu przed wniesieniem pozwu, albowiem bieg terminu przedawnienia został przerwany złożeniem przez powoda w dniu 15 lipca 2008 r. wniosku o zawezwanie tego pozwanego do ugody.

Zasadny jest także zarzut naruszenia art. 34 ust. 2 p.u.n. Stosownie do art. 34 ust. 1 p.u.n., w przypadku złożenia przez wierzyciela wniosku w złej wierze, sąd, oddalając wniosek o ogłoszenie upadłości, obciąży wierzyciela kosztami postępowania i może nakazać wierzycielowi złożenie publicznego oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. W przypadku oddalenia wniosku wierzyciela o ogłoszenie upadłości złożonego w złej wierze, dłużnikowi, a także osobie trzeciej przysługuje przeciwko wierzycielowi roszczenie o naprawienie szkody. Z postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 14 listopada 2008 r. oddalającego wniosek o ogłoszenie upadłości wynika, że wnioskodawca został obciążony kosztami należnymi tymczasowemu nadzorczy sądowemu w kwocie 2 500 zł oraz K. W. w kwocie 2 900 zł za obie instancje. W uzasadnieniu tego

postanowienia Sąd wskazał, że wierzyciel przedstawił sporne wierzytelności wynikające z faktur wystawionych przez niego na podstawie nieważnej umowy o roboty budowlane, a więc mógł należności dochodzić jedynie w postępowaniu sądowym na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu pod warunkiem wykazania, że wartość faktycznie zrealizowanych przez niego prac była wyższa od kwoty otrzymanej od K. W. tytułem zapłaty, czego wnioskodawca nawet nie uprawdopodobnił w postępowaniu wywołanym złożeniem przez niego wniosku o ogłoszenie upadłości powoda. Tymczasowy nadzorca sądowy wskazał w swoim sprawozdaniu finansowym, że także K.W. przysługuje wobec Spółki A. sporna wprawdzie, ale być może istniejąca i wymagalna wierzytelność z tytułu nadpłaty we wzajemnych rozliczeniach w kwocie 120 000 zł.

Dokonując wykładni art. 34 p.u.n. należy podkreślić, że dysponujący wymagalną wierzytelnością podmiot powinien w pierwszym rzędzie uzyskać przeciwko dłużnikowi tytuł wykonawczy, a następnie egzekwować go w sposób przewidziany przepisami k.p.c. Złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości powinno mieć miejsce, gdy wierzyciel dysponuje istniejącą wymagalną wierzytelnością, ale ze względu na stan majątku dłużnika, jego niewypłacalność oraz wielość wierzycieli zachodzi wysokie ryzyko, iż zaspokojenie w drodze egzekucji uzyskają tylko niektórzy z wierzycieli, więc wdawanie się w postępowanie procesowe o zapłatę mające na celu uzyskanie tytułu wykonawczego jest bezcelowe. Artykuł 34 p.u.n. ma przeciwdziałać składaniu przez wierzycieli pochopnych, ewentualnie mających na celu szykanę lub wyeliminowanie konkurencji wniosków o ogłoszenie upadłości dłużnika. Złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości w złej wierze ma miejsce, gdy wierzyciel zamiast dochodzić swej, spornej między stronami wierzytelności w drodze procesu sądowego o zapłatę składa wniosek o ogłoszenie upadłości w celu wywarcia nacisku na dłużnika, aby spełnił świadczenie. K. W. realizując powinność udowodnienia okoliczności świadczących o złej wierze wnioskodawcy (art. 7 k.c.) wykazał ustalone w sprawie przez Sąd fakty, świadczące w ocenie Sądu Najwyższego o tym, że Spółka A. złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości powoda w złej wierze. Trzeba zwrócić uwagę, że w okresie poprzedzającym złożenie wniosku o upadłość powoda, Spółkę A. i powoda łączyły umowy o współpracy, w ramach których strony dokonywały często niesformalizowanych

ustnych uzgodnień i rozliczeń, na co uwagę zwróciły także Sady orzekające w sprawie o upadłość powoda. Jeśli powstały na tym tle jakieś różnice zdań lub spory, to powinny być one rozstrzygnięte w drodze postępowania sądowego o zapłatę, na co pośrednio zwrócił także uwagę Sąd Okręgowy oddalając wniosek o ogłoszenie upadłości powoda. Do wniosku o ogłoszenie upadłości z dnia 29 listopada 2007 r. Spółka A. dołączyła faktury wystawione w okresie od grudnia 2005 r. do lipca 2006 r., a więc pochodzące sprzed kilkunastu miesięcy. Dokonała przelewu części wierzytelności w kwocie 5000 zł na rzecz prezesa zarządu Spółki A. – M. S. oraz T. P. w kwocie 10 000 zł, ewidentnie w celu powstania stanu „wielości wierzycieli”, co Sąd Rejonowy uznał za spełnienie warunku ogłoszenia upadłości. Zarząd profesjonalnego przedsiębiorcy, jakim jest spółka z o.o., musiał zdawać sobie sprawę z konsekwencji złożenia wniosku oraz skutków ogłoszenia upadłości powoda, w tym z perspektywy powstania szkody w majątku powoda wywołanej wykonaniem postanowienia Sądu pierwszej instancji o ogłoszeniu upadłości powoda. Należy więc podzielić stanowisko skarżącego, że spółka A. posiadając co najwyżej w stosunku do K.W. roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia i mając świadomość ich sporności wobec przyjętej przez strony formuły rozliczeń, złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości w złej wierze.

Wobec trafności omówionych zarzutów naruszenia prawa materialnego skarga kasacyjna powoda podlega uwzględnieniu (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

aj